

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПОТЕРПІЛИХ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННИХ ЗАВОЛОДІНЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Максим Миколайович РАКОВИЧ,

*аспірант кафедри кримінального
процесу Одеського державного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0009-9914-9449>*

Однією з суттєвих особливостей кримінальних проваджень щодо незаконних заволодінь транспортними засобами, кримінальна відповідальність за що передбачена ст. 289 КК України [1] є, з одного боку, врахування нюансів механізму вчинення цих злочинів [2], а з іншого – оперативне отримання відомостей про обставини вчинення конкретного злочину, про які, зазвичай, найбільше знає потерпілий. Це є особливо важливим при розслідуванні вказаних злочинів в умовах воєнного стану, коли на поліцію покладається досить різноманітні функції в напруженій обстановці. З урахуванням цього при отриманні заяви потерпілої особи слідчим до внесення відомостей до ЄРДР проводиться опитування заявника щодо місця знаходження транспортним засобом та його характеристик, а також огляд місця події - місця знаходження викраденого транспортним засобом. Метою цих невідкладних дій є, з одного боку, перевірка достовірності інформації, яка була повідомлена, а з іншого - орієнтування в обставинах події, яка була заявлена як злочин, передбачений ст. 289 КК України. Зокрема, перевіряється ймовірність заволодіння транспортним засобом особами, які вважали правомірними свої дії: членами сім'ї власника (родичами, друзями); співвласниками або законними користувачами транспортного засобу; співробітниками підприємства, де працює заявник, який раніше надавав їм право користування своїм транспортним засобом тощо. Всі ці відомості фіксуються у протоколі отримання заяви потерпілого про вчинення кримінального правопорушення.

Відомості, отримувані від потерпілого є надзвичайно важливими з урахуванням тих дій, які слідчий повинен здійснити відразу після прийняття заяви:

- вилучити у власника свідоцтва (копії) про реєстрацію транспортним засобом, його фотографій (якщо вони є) і дублікату ключів від викраденого транспортним засобом (згідно складається протокол отримання речей і документів);

- встановити осіб, яким відома будь-яка інформація про злочин;

- встановити наявність камер зовнішнього відео спостереження підприємств, установ, організацій, розташованих поблизу місця знаходження викраденого транспортним засобом, на шляху можливого його переміщення злочинцями тощо;

- встановити кількість палива (бензин, дизельне паливо, газ), що наявні в баку викраденого транспортного засобу, останні показання одометра;

- доручити проведення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на затримання зловмисників (план «Перехоплення» тощо);

- отримання інформації про ДТП, що сталися у регіоні останнього часу, і про їх учасників (транспортні засоби та водіїв).

Отримувана від заявника (потерпілого) інформація, перш за все, є важливою для організації здійснення невідкладних пошукових заходів, які дозволяють оперативно використати можливості патрульної поліції (служба 102) у встановленні місцезнаходження викраденого транспортного засобу, а також осіб причетних до його викрадення. Після внесення відомостей про заволодіння транспортним засобом до ЄРДР першочерговою слідчою дією є допит потерпілого, метою якого є детальне встановлення всіх обставин події, що мають значення для розкриття злочину і прийняття тактичних і процесуальних рішень. Зокрема, під час допиту потерпілого потрібно вирішувати наступні тактичні завдання, які полягають у з'ясуванні:

- коли і саме за яких обставин було виявлено факт незаконного заволодіння транспортним засобом;

- які ознаки та характеристики транспортного засобу (марка, модель, колір, рік випуску, особливі ознаки, технічний стан, вартість, оснащення сигналізацією, GPS-навігатором);

- чи має потерпілий запасні ключі від викраденого транспортного засобу і де вони знаходяться;

- які речі і документ знаходилися в транспортному засобі (в салоні, багажнику тощо) та їх ознаки;

- які характеристики місця паркування транспортного засобу, приміщення або іншого місця зберігання;

- скільки осіб мали доступ до приміщення, в якому зберігався транспортний засіб і звідки було здійснено його викрадення;

- чи є особи, які раніше до викрадення експлуатували транспортний засіб за домовленістю (довіреністю) з потерпілим і при яких умовах;

- які особи були обізнані про постійне місце паркування транспортного засобу, засоби його захисту від угону;

- хто, на думку потерпілого, міг вчинити викрадення належного йому транспортного засобу;

- чи не помітив потерпілий підозрілих осіб напередодні викрадення транспортного засобу біля його місцезнаходження (паркування), чи може їх впізнати.

Потрібно зазначити, що нерідко показання потерпілого містять певні неточності, які можуть бути викликані переживаннями у зв'язку з втратою коштовного транспортного засобу (наприклад, того, що належить батькам потерпілого). Стан сильного душевного хвилювання та емоційної нестабільності потерпілого може бути обумовлений і самим фактом вчинення щодо нього кримінального правопорушення, втрату транспортного засобу, з яким пов'язувалися певні життєві плани (наприклад, поїздка в інше місто). З урахуванням цього слідчий повинен обирати правильну психологічну лінію допиту, прийоми впливу, які б нейтралізували негативний психологічний стан потерпілого. Ця тактична спрямованість допиту іменується вста-

новленням психологічного контакту з потерпілим і засоби його досягнення в справах даної категорії мають певні особливості [3, с. 16-20; 4, с. 76].

Підводячи підсумок, зазначимо, що викладені тактичні завдання допиту потерпілих у кримінальних провадженнях про незаконне заволодіння транспортними засобами можуть розглядатися як певні орієнтири при підготовки таких допитів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 26.05.2023).

2. Ракович М. М. Механізм незаконних заволодінь транспортними засобами та їх досудове розслідування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. №3. С. 170-177.

3. Черноус Ю. М. Психологічні основи реалізації тактичних прийомів. *Юридична психологія*. 2020. № 1 (26). С. 13–22.

4. Черноус Ю. М., Власенко С. О. Особливості тактики допиту в процесі розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом. *Юридична психологія*. 2022. № 1 (30). С. 74-79.